

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gallia Vindicata, In Qua Testimoniis Exemplisque
Gallicanæ Præsertim Ecclesiæ, Quæ Pro Regalia, Ac
Quatuor Parisiensibus Propositionibus A Ludovico
Maimburgo, Aliisque producta sunt, Refutantur**

Sfondrati, Celestino

[Ort nicht ermittelt], MDCLXXXVIII.

§. I. Quid Regalia, quæ ejus initia, quomodo extensa, & quibus titulis, ac
rationibus innixa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38277

GALLIA VINDICATA.
DISSERTATIO I.
§ I.

Quid Regalia, quæ ejus initia, quomodo
extensa, & quibus titulis, ac rationibus innixa.

SUMMARIA.

1. Male Catholicos, sacrosq; Doctores domesticis prælijs concurrere, cum externa abundant; sed adulationi, privatisque cupiditatibus hoc deberi; exemplum in Ludovico Maimburgo, cujus artificia notantur.
2. Quid Regalia, & per quos gradus provelta? De Custodia, Infeudatione, Spolijs, & Collationibus Beneficiorum. Hac omnia contra antiquos Canones fieri.
3. Regaliam usque ad tertiam Regum Gallie stirpem aut ignotam, aut pro abusu habitam esse clarissimis testimonijs evincitur. Libertas Cleri Gallicani olim Reges admonentis.
4. Regaliam sub finem sæculi xi. inductam: Error Maimburgi illam ex Concilio Lateranensi, & privilegio Calixti II. deducentis.
5. Ante Concilium Lugdunense solâ consuetudine jus Regalia stetit, non idèo tamen aut licitum, aut concessum, quia toleratum.
6. Concilium Lugdunense Regaliam intra consuetudinem coër-

A

est,

et, precibus præsertim Gallicanæ Ecclesiæ; an eo Concilio ususfructus vacantium bonorum, & Collatio Beneficiorum concessa?

7. Regaliam toto Regno extendere aliquoties à Regijs ministris tentatum est, adversante semper, & vincente Clero: Ediçta Henrici III. & Henrici IV. & Ludovici XIII. & tandem Ludovici XIV. quo ultimo jus Regalia ad omnes Gallici Imperij Provincias extensum est.

Sæpe mihi Catholicorum discordias, ac intestinas lites cogitanti, & quæ licet calamis, non ferro agitentur: non idè tamen minùs Rempublìcam turbant, imò tantò magis, quantò sunt graviora animorum, quàm corporum vulnera; lubet exclamare: heu quàm inanibus, imò noxijs bellis occupamur, quando tot alia supersunt, & necessaria, & coronis digna, nullòque pugnantium damno! quanta ubique terrarum scelerum, ac errorum messis est, quæ falcem, ac calamos Catholicorum exspectat? quanti animarum fascès idè pereuntium, quia medicis carent: quorum ope sublevandæ; quanta rerum cœlestium & ignorantia, & contemptus? in tribunalibus fraudes? in castris impudentia? in aulis scandala, & exempla vitiorum? his omnibus emendandis, quæ tantò majoris momenti, & curæ sunt, quòd æternitatem, ac cœlum spectant: omnium vigiliæ, & ingènia Doctorum sudare oporteret, eorum præsertim, qui rerum temporalium experces, cœlo tantùm militare se profitentur: & tamen adulandi, blandiendique cupido, perpetuum in aulis malum, adèò omnia pervasit, ut animarum, cœlique curâ depositâ, non tantùm Regum vitia palpentur, sed etiam ea mæderi volentibus bellum indicatur, & cum medicos, ac remediâ proscribunt, amare tamen ægrotum se dicunt; nec dicunt tantùm, sed etiam creduntur, imò præmia; ac stipendia latrocinijs accipiunt, quia videlicet blandè perimunt, & venenum inter mella, rosasque propinant, duplici flagitio felices, & quia nocent, & quia placent. Olim regnantium peccata silentio, quod

quod metus, & reverentia indixerant, involvisse, tanti æstimabatur, ut sanctissimum Prophetam in has voces querelæ, & doloris plenas impulerit: *Veni mihi quia tacui, quia vir pollutus labijs ego sum.* (a) Nam ut SS. Hieronymus, Cyrillus observant, cum Ozias Rex Sacerdotij partes invaderet, & thus Deo adoleret; Isaias castigare Regem omiserat, metu, turpique conniventia victus, quam culpam prius non agnovit, quam divino tribunali assistens, & ideo licet sanctus, licet Choris Angelorum immixtus, miserum se tamen, & contaminatum professus est: quid, rogo, diceret si non tacuisset tantum, sed etiam laudasset, approbasset, & pulcherrimis encomijs sacrilegium adjuvasset? & tamen hi sunt temporum nostrorum mores; & quod olim de Babylone prædictum est, jam etiam in Ecclesia Dei cum genitu videas: *Et respondebunt ibi Sirenes in delubris voluptatis.* (b) Quod tu delubrum voluptatis hoc tempore reperias, in quo non adorari simul vitia, & cantare Sirenas audias? nulla ferè jam culpa est sine cantu, & Sirene, ac patrocini adulantium: & ut nemo perire non amet, præluditur naufragijs, ac quod planè miserrimum est, illa quondam morum censura, & emendatrix Theologia; illa sacris pulpitis dicata eloquentia; illa ingenia sacris studijs, & variâ cognitione rerum instructa; illæ voces profligandis vitijs conductæ; hæc, inquam, omnia in obsequia regnantium translata, non tam celo, & veritati, quam aulæ serviunt, delictis in tutelam, sinumque receptis; verbo: *Propheta tui viderunt tibi falsa, & stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent.* Inter hos meritò recenseas, qui in nupero Regaliæ negotio, quod Ecclesiam aded turbavit, Regem sui officij monere non sunt ausi; enimverò nimiam hanc, & remissam conniventiam nec Regi, nec causæ quasi patrociniū immeritæ adscripseris: Rex enim ut indolis, animique excelsi, ita veritatis patientissimus, & æquiamantissimus est; nec unquam in alienam, & sacram messem falcem misisset, nisi consilijs eorum permotus, *qui lucem tenebras dicunt,* ac specie honesti cupiditates suas obvelant, quas palàm erubescunt. Causa verò tam æqua fuit, & à veritate tot præsidijs munita, ut nemo illam, quamvis provocatus, ausus sit calamo impetere, & ad ea respondere, quæ contra Regaliæ extensionem à nobis diceban-

A 2

(a) Isaiæ 6. (b) Isaiæ 13.

cebantur. Veritatem ergo nemo non agnovit, sed tamen, si duos excipias, nemo palam tutari est ausus, omnibus auram, quæ ab aula spirabat, captantibus; ita nimirum ea causa apud plerisque vicat, non quæ melior, sed quæ palatio charior.

Sed nemo æque ut Ludovicus Maimburgus admirationem movit. Is in ea Religione consenuerat, quæ innumeris à sacra Sede beneficijs exornata est, quæ Pontificum Romanorum curâ, & officijs Galliæ, unde cum summo dedecore exulatum ierat, restituta fuit, repugnante quamvis Regio Senatu, nec minus Sorbonâ: (a) quæque se quarto voto defendendæ Romanæ Sedi adstrinxit: (b) audi Patres Societatis ita loquentes. *Tribus votis quartum Societas adijcit, & quidem solemne, quo Professus devovet se obsequio Romani Pontificis, ut quocunque terrarum Evangelij causâ eos jusserit proficisci, ad ejus nutum prompti sint, & expediti: neque detrectare hoc possunt imperium, quamvis ad Barbaros mittantur: neque infessa latronibus iinera: neque maria tempestatibus, simul & piratis infessa, neque scopuli, & syrtis, & naufragia, neque Barbarorum, & Hereticorum secures Jesuitarum sanguine infectæ, ullam huic voto gratiam faciunt.* (c) Et alibi. *Multum interest Societatis Pontificum auctoritatem non vilipendi; an non est illa tota Bullatica, hoc est pendens à Pontificum Bullis? illius simplex Castitatis votum dirimere matrimonia, habet à Bulla: Scholares illius veros esse Religiosos, habet à Bulla: Religiosa cum Paupertate stare Religiosorum Dominium, habet à Bulla: inter Ordines mendicantes censeri, habet à Bulla:* (d) Et P. Danielem Papebrochium nomine totius Societatis in præfat. ad Tom. I. Apr. *Multo sanè æquius est nos sanctæ Sedis Apostolicae judicio, ac decretis obtemperare; nam Cælii omnes, Deumque ipsum attestamus, nos eandem sacrosanctam Sedem ut veritatis Magistram revereri, neque ab ejus scitis, jussisq; vel latum unguem declinare velle.* Et hæc quidem sunt sensa totius Societatis, quibus omnium ex eadem Societate Theologorum voces, & vota accedunt. Quis unquam crederet in schola, quæ Pontificis auctoritatem tam altè, & ubique terrarum professa est, Ludovicum Maimburgum potuisse opiniones imbibere tam à vero, & Societatis mente alienas, ac supremæ Pontificis auctoritati adversas? & tamen hæc tempestate nemo pejùs eo scripsit; Regio videlicet favori, ac præmijs copiosè propositis veritatem posthabuit. Neque

(a) Vid. Thuan. lib. 136. & Decret. Sorbonæ de anno 1574. (b) Vid. Bullam Jul. 3. (c) Vide Imagin. I. sæculi lib. I. cap. 9. (d) Vide Prodrom. n. 68.

Neque enim huic Gallicæ Sireni propositum aliud fuisse, quàm Regiam gratiam captare, vel satis illæ Præfationes ad Regem omnes inscriptæ convincunt, laudibus, encomiisque adeò perfusæ, ac adulationibus intextæ, ut non dubitem etiam Principi molestas esse: sed mihi non tam Maimburgum, quàm causam ipsam prosequi animus est. Primo igitur libro de Regalia dicam, quam Maimburgus varijs locis sed cursim, ego quòque alio opere libavi; sed nihil, aut pauca de illius extensione, & universitate, quippe ad alia intentus, calamo in quatuor propositiones festinante.

II. Regalia ergo nihil aliud est, quàm jus, & facultas Regibus concessa fructus, & proventus vacantis Episcopatus (cujus electio ad Regem pertineat) percipiendi, & beneficia, ac præbendas curæ animarum expertes, interim conferendi. Quamvis enim jus Regaliæ, si latius sumatur, ex quatuor juribus conflatur, videlicet: eligendi, investiendi, beneficia vacantia conferendi, percipiendique fructus, ac proventus temporales (a) hic tamen de duobus tantùm ultimis agemus, quæ propriè ad Regaliam spectant, omiſſis Electionibus, & Investituris, de quibus alibi. Quamvis verò sola vacantium Ecclesiarum Custodia ad Principes olim pertineret, postea tamen depositum, & Custodia in Dominium, usumque transijt, vincente leges cupiditate. Imò ne Custodiam quidem sacri Canones Principibus sæcularibus permittebant, sed Oeconomis, quos defuncto Antistite Clerus legebat. (b) Transijt postea, ut dixi, ad Principes Custodia, & post Custodiam usurpatio, quæ tamen priusquàm in legitimum jus, & privilegium evaderet, gravissimis Patrum, aliorumque censuris vapulavit. (c) Dicemus ergo quibus incrementis in hanc usque diem jus Regaliæ adoleverit, ad eumque apicem, quem modò obtinet, pervenerit; quippe non eadem horâ invalescunt corruptelæ, sed more fluminum, decursu augmentur, initijs verecundis, progressu immodico, ac legum omnium experte. Quæ causa fuit, ut plerique Regaliæ originem obscurissimam crediderint, & Nili fontibus supparem; eam siquidem, ut modò est, quærebant, cum tamen, ut dixi, non semper eadem fuerit,

(a) Vide Prælud. Reg. sacerdot. §. 1. n. 13. (b) Vide Concil. Chalcedon. can. 26. Hispal. II. c. 9. Tolet. IV. c. 47. Nicæn. II. cap. XI. Ilerd. c. 16. Francford. can. 41. Pontigom. c. 14. Tross. can. 14. & can. 22. 25. Cauf. 16. q. 7. & S. Greg. lib. 2. epist. 22. (c) Vide Della Marca lib. 8. & Baron. ann. 996. & Regale Sacerdot. fol. 70. & 71.

fuert, sed à parvis, & vix observatis initijs, in immensum creverit, anguium modo quantò major, tantò nocentior.

Primò igitur jus Regaliæ nihil aliud, quàm jus Custodiæ fuit, & hoc nomine Custodiæ in Concilio Lugdunensi, aliisque Authoribus appellatum est. (a) Vacante ergo Ecclesiâ Episcopali, ejusdem fructus, ac proventus in Custodiam Principum cedebant, qui etiam ijs custodiendis Oeconomos dabant. Id quidem, ut vidimus, Canonibus vetitum, sed Principes, qui se omnium Ecclesiarum, vacantium præsertim (quo tempore magis injuriæ patebant) Advocatos, Defensoresque ferebant, hanc sibi curam deberi crediderant; obrentu ergo pietatis & Canones laxati, & fores cupiditati apertæ. Enimverò ut primùm in manus Principum sæcularium facultates Ecclesiæ pervenerunt, de modis cogitari cœptum est, quibus adhærent, nec cupientibus defuere. Regnantium liberalitate non solum magnâ vi auri, gemmarumque, ac pretiosæ suppellectilis Ecclesiæ auctæ fuerunt, sed etiam fedis, dominijs, latifundijs quàm plurimis (b) hæc omnia jure beneficiario à Principibus data. Feudorum origo à Longobardis ducitur gente Germana ad Albim, aut ut alij volunt, ad Visurgim sita, quæ causa est, ut totum jus feudale vocibus Germanis abundet. Hi ergo in Italiam profecti, deletis Gothis ducentos annos regnarunt, prædijs, ac latifundijs in milites loco stipendiij divisits, eâ videlicet conditione, ut cum opus esset, militiam adirent, & Dominis in bello adessent, quæ etiam hodiernâ tempestate Timaritit Turcarum mos est. Constabat jus feudale moribus, & consuetudine potiùs, quàm jure scripto, & ita variè mutatum est: olim enim feuda, aut per modum usufructus, & precariò concedebantur, & morte finiebantur possessoris; aut non priùs ad hæredes transibant, quàm à Domino directò investirentur, (c) hoc interim fructus omnes vacantis feudi recipiente, unde natu credimus *jus Releij*: mortuo enim vasallo, velut in solatium translati in alios feudi redit ad Dominum directum, non verò ad hæredes jus omnes fructus sibi vendicandi, donec illi investiantur; id in multis Galliarum provincijs adhuc obtinet, videlicet Picardia, Campania,

Neu-

(a) Vid. c. 13. de elect. in 6. Flod. in ealce Hist. Rhem. Rigord. ad an. 1190. M. de Pamiers de la Reg. f. 18. Nangis in vit. B. Lud. (b) Vid. L. 1. C. de SS. Eccl. Possid. in vit. S. August. cap. 22. Malmesbur. de gest. Reg. Ang. lib. 5. (c) Vide Rambeck in silva Feud. fol. 5. M. de Pamiers de la Regale. fol. 15.

Neustria, Andegavia, Turonia, Armorica, seu Britania minori, & Biturgia. (a) In reliquis Gallia Provincijs, hæredes, non Dominus in feudum, fructusque succedunt, nulloque jure Relevij, sola intra diem, & annum petendæ investituræ necessitas superest. Cùm ergo multa feuda liberalitate Principum Ecclesijs Episcopabilibus adjuncta essent, hinc sumpta occasio est, vacantium Ecclesiarum fructus, velut aperto feudo, usurpandi, & ita jus Regaliæ à feudis originem duxit, quod etiam ex eo palàm fit; quòd nomen Regaliæ, Investituræ, exhibitio juramenti, & homagij, aliæque solemnitates, quæ Regaliam comitantur, omnino feudum redeleant, & hoc ipsum cùm celebres historici, tum plerique jurisconsulti docuere, (b) jus videlicet Regaliæ, feudis deberi. Quæ etiam causa est, ut sicut in feudis non ubique Galliarum defuncto Domino jus Relevij locum habuit, ita neque jus Regaliæ ex feudis natum. En alium igitur, & speciosum quidem titulum vacantis Ecclesiæ fructus populandi, jus videlicet feudi. Sed neque hic finis, ut in hydropes, sitim potus accendebat. Supererant Decimæ, oblationes, ac munera fidelium, bona mobilia, supellex domestica; quo jure hæc occuparentur? nam & ista Regaliæ accesserunt. Repertum est jus spolij; hoc à Clericis cœptum, qui sublato Antistite ædes diripiebant, legebantque velut ex naufragio spolia: & prædam agentibus Clericis cur Principes cessarent, & potentiâ, & beneficij in Ecclesiam collatis multò potiores? Equidem & sacri Canones, & leges Imperatorum in hujusmodi prædones sæpe, graviterque armatæ sunt, (c) sed cohiberi abusus non potuit: nam nec Principes metus legum tenebat, & istorum exempla minores sequebantur. Abusus ergo in usum transijt; usus verò, ut ferè solet in conniventiam, hæc in privilegium (concedi enim solent, quæ veterari non possunt) & indulgentiam necessitas fecit. Hic tertius Re-

galia

(a) Picardie, Campagne, Normandie, Anjou, Tourene, Bretagne, Berri (b) Vide Marc. lib. 8. cap. 22. Rigord. de Gest. Philippi Aug. ad an. 1209. Innoc. III. lib. 1. epist. 190. & lib. 2. epist. 40. 106. 107. Matt. Paris. ad ann. 1164. Libert. de l'Égl. Gallie. fol. 106. M. de Pamiers fol. 17. & Phil. Pulch. in mandato Archiepisc. Senon. dato, ubi: *Sicut feudum vasallo vacans cum suis redditibus interim à Domino licite occupatur, idque de jure, & generali consuetudine, sic Nos, & nostri antecessores vacante Eccl. Carnot. temporalia accipimus, & nostros facimus omnes fructus, &c.* (c) V. Concil. Antioch. can. 24. & 22. & Concil. Chalc. can. 22. & const. Joan. ac Eman. Comn. ann. 1120. & 1123. & in Decreto causam 12. quæst. 2.

galia gradus fuit. Ab hoc ad collationes Beneficiorum, quæ curam Animarum non habent, processum est. Quis crederet hoc à Laicis tentari potuisse? tentatum est, imò & obtentum, ac tandem quod inveteratum usum ferè consequitur, à Summis Pontificibus toleratum, & tolerantia pro privilegio accepta: ac primò quidem nominabant tantùm, aut præsentabant Principes; Capitulum, Metropolitanum, aut Pontifex conferebat; postea libertate ex eventu aucta; etiam collationes Beneficiorum secuta; quo, inquires, hoc jure? quòd collationes inter fructus Episcopatus censerentur, utique familias de Regibus bene meritas remunerari liceret, intacto interim, & illibato ærario; nec Pontifices abnuebant. (a) Philippus Augustus expeditioni in Terram Sanctam accinctus Reginae Matri, & Rhemenfi Archiepiscopo, quando Regalia in manus Regias devenerim collationes Beneficiorum testamento committit: Idem Philippus uni ex aulicis Capellanis Canonicatum vacantis Ecclesie Laudunensis, secundum antiquam, & approbatam Regni sui consuetudinem contulerat, & cum Innocentius III. alium promovisset, querelæ Romam allatæ ad Pontificem sunt, nec verò rejectæ, sed causa, uter ex promotis præhabendus esset ad Capitulum Laudunense remissa.

Idem quoque jus à Ludovico sancto exercitum: nam primam in Palæstinam expeditionem adornans, Regiæ Matri inter alia concedit, ut dignitates, ac Beneficia Ecclesiastica vacantia conferre, fidelitates Episcoporum recipere, & Regalia restituere eis debeat. (a)

Idem repetit in literis ante secundam navigationem datis: & cum Clemens IV. PP. vacante Ecclesia Rhemenfi præbendam contulisset, Rege sancto sua privilegia violari conquerente, Pontifex gratiam jam in alium collocatam revocavit. Gregorius X. anno 1271. collationem à Rege Philippo Audaci factam vacante Ecclesia Senonensi probat, confirmatque. His ergo gradibus Regalia processit; sed nec stetit hinc quidem. Olim Provincias tantùm, & Ecclesias aliquas complectabatur, non verò omnes, quod infra demonstrabitur, nec Principes Sacerdotia omnia conferebant, sed ea tantùm, quibus nulla animarum cura. Hæc verò tempestate,

anno
(a) Anno 1190. (b) V. Testam. Regis Aug. dans le Liv. des libertez de l'Eglif. Gall. chap. 16. an. 4. Bull. Innoc. III. idid. a. 6. litter. Ludov. IX. an. 1248. ibid. n. 15. Nangis in vit. S. Ludov. p. 445.

anno videlicet MDCLXXIII. Regia declaratio prodijt, quæ jus Regaliæ ad omnes Gallicas, aliâsque Provincias Regi subiectas profert. Crediderim illam non tam Regio motu, & voluntate, quàm adulantium artibus expromptam; quò enim jus Regaliæ amplius patet, tantò eorum, qui Regem circumstant, major est iurisdicção, ac facultas amicos, clientelas, favores, opésque parandi, collatis in eos Beneficijs, pro quibus ipsi supplicant, aurésque Principis occupant; maximè cum eorum arbitrio Sacerdotia plerùmque committantur. Privatis ergo studijs Regium nomen obtenditur. Accessere alia, quæ hanc ipsam collationem supra omnes Canones, regulâsque Ecclesiæ in immensum extendunt. Olim sola nominatio, aut Præsentatio, nunc Collatio, & Institutio est. Admittuntur resignationes *in favorem*; onerantur Sacerdotia pensionibus: conferuntur Beneficia non solum libera, sed etiam juri Patronatûs tam Laici, quàm Ecclesiastici obnoxia; Canonicatus, aliæque dignitates, quarum Collatio non ad solum Episcopum, sed etiam alternativè ad Capitulum, seu Collegium spectat, nullo discrimine Regaliæ subduntur; imò etiam quæ ad Capitula Regularium, & quæ in litrem deducta sunt, quæque solo facto, quamvis non jure, aut econtrâ quæ solo jure etsi non facto vacant, legitimis, innoxiusque possessoribus nullâ causâ submotis; & quia post Galliæ concordata solis Regibus jus ad Episcopatus nominandi concessum est extinctis electionibus; facile est nominationem diu multùmque differri, quod Principis arbitrio sedet; interim, dum delectus agitur, dum Romæ Confirmatio elaboratur, dùmque in actualem possessionem Episcopus intrat (nam & hæc necessaria est) quis non videt per tot rerum, temporùmque ambages, & Regaliæ spatia protendi, & temporis beneficio proventus Regios augeri, Ecclesiâ interim viduitati, prædæque relicta. Denique his omnibus Beneficia Curata, Ecclesiæque Parochiales augendo velut fasci paulatim adjiciuntur, aut saltem voluntas, conatûsque Regijs Officialibus non deest; quod etsi Archiepiscopus Tolosanus in Epistolis ad S. Pontificem datis neget, aut potius Sacerdos ille Societatis, qui Archiepiscopi calamum ducit, apertè tamen convincitur, tum ex varijs, vulgatîsque libellis, quibus etiam ad hæc Beneficia Regaliam extendi posse persuadere conatur: tum

B

Episcopi

Episcopi Apamiensis testimonio (a) in libro, quem de Regalia scriptum reliquit, & quem nemo haecenus confutare est ausus, quamvis non deessent in Gallia, qui cuperent, nisi veritatem erubescerent; tum exemplo Archipresbyteratus cujusdam (b) in Episcopatu Apamiensi, quem legitimo possessori ademptum, quod Episcopi sui causam Romæ ageret, in alterum contulere Regalia obtentu. Videas ex haecenus dictis, per quos gradus paulatim Regalia profecerit, & quibus incrementis ad fastigium provecta sit: in quibus nemo tam leviter tinctus est, qui non videat, quàm multa sint sacris Canonibus adversa, & Canonibus non recentibus tantum, quos Galli neglectui habent, sed Canonibus antiquissimis, & illis ipsis quos libertatis Gallicae fundamenta esse dicunt. Mirari ergo satis non possum, eos ipsos, qui singulis ferè lineis observantiam Canonum decantant, qui hanc ipsam Summis Pontificibus contentissimè inculcant, ejusque relaxandi Canones facultatem in litem vocant, quique libertatis Gallicanae fundamenta in Canonibus ponunt, adeò tamen in Canones offendere, ut ne curare videantur. Quid magis Patrum decretis prohibetur, quàm Electiones liberas turbari, proventus Ecclesiarum diripi, Monasteria Abbatibus titularibus commendari, Beneficia Pensionibus subdi, resignationes *in favorem* recipi, nominationes Patronorum occupare, causas Ecclesiasticas profanis tribunalibus subdere, Principes Ecclesiasticæ libertati graves silentio, applausu, consilijs, turpique adulatione permulcere, imò nolentes impellere? eos verò qui officij sui, ac periculi monent, adornatis accusationibus suspectos, reòsque facere, facultatibus, exilijs, supplicijque punire, nullius criminis compertos, quàm quod æquum gratiæ præhabuerint, magisque animas Regum, quàm præmia dilexerint? Et denique, ut mille alia dissimulem, quid magis in Canones pugnat, quàm limites ab Oecumenico Concilio, & sexcentorum Patrum suffragijs, imò divino instinctu, Regiòque assensu fixos, evertere, ac privatis lucris posthabere? & tamen qui hæc Parisijs non ferunt tantum, sed etiam faciunt, audent tamen Romam inclamare, & Canonum admonere, ac illud Zachariæ Pontificis ingerere: *Do-*

mimentur

(a) M. de Pamiers de la Regalc. fol. 44. (b) Archipretura d' Ax pigliata al Sig. Dorat, e data ad un Regaliista Mocçau.

minuentur vobis Regula, non vos Regulis. Parcite, rogo, vocibus, nec eas in longum producite; vos ipsos, & vicinam aulam moneate, hic Regulæ gemunt, hic Canones suspirant, & ab aliquo Sacerdotum liberam vocem, ac patrocinium expectant, quam si audirent, quies Romæ, & silentium; vobis enim, vestræque libertati pugnat. Illud verò risum, an indignationem meretur? tot abusibus excusandis, quæ Regaliam, ut nunc est, consequuntur. Regem negant cum Beneficia confert, Canonibus teneri, quippe aperta semel, & durante Regalia, multò ei, quàm Episcopis, Romanòque Pontifici ampliorem esse facultatem: jus Regalia jure Canonico, quod Episcopus ligat, multò esse antiquius, nec proinde restringi Canonibus potuisse; Regem ergo in vacantem Ecclesiam Episcopis quidem succedere, sed auctoritate plusquam Episcopali, Regiã videlicet nullis Ecclesiæ legibus, nullis regulis finitã. (a) Ita Regiam mentem, ac sententiam Episcopus Apamiensis expressit, testis oculatus, & experientiã doctus; & conspirat Maimburgus in libello de Privilegijs Rom: Ecclesiæ, ubi cum dixisset: *Libertatem Ecclesiæ in eo esse, ut sacri Canones observentur, non verò ut pro Romani Pontificis arbitrio solvantur;* subdit: *Ecclesiæ verò Gallicanæ libertatem eam haberi, ut legibus resens conditis subdi non possit, nisi sponte acceptatis:* quasi verò non eadem sit potestas, quæ novas, & quæ antiquas leges condidit; si ergo antiquis reverentia, & obsequium debetur, cur non debeat novis quidem, sed necessarijs? an antiqui Canones non erant aliquando novi, num ergo repelli poterant obtentu novitatis? & si olim novitas Canonum recusantes non absolvebat, cur modò absolvit? num olim tantum ligandi potestas, clavésque Regni Cœlorum Petro commissæ? Quid si ab Oecumenico Concilio novi Canones prodeant, an impunè rejicient? & denique nemo prudens Medicum idèò repelli ab ægro potuisse dixerit, quia novis morbis nova remedia paravit. Quamquam ne novis quidem Canonibus opus est, sufficiunt antiqui, ac Religioni in Gallia cœvi, quibus si fides, & reverentia sit, satis illi enixèque Regaliam damnant, ut meritò de illis dixeris, quod Christus olim scripturas jactantibus: *Scrutamini antiquos Canones, in quibus putatis vos fiduciam habere, & ipsi sunt, qui testimonium perhibent contra vos.*

III. Enim verò sub Regibus Gallia primæ, secundæque stirpis certum est Regaliæ locum non fuisse. Recepta est omnium ferè

B 2

Scri-

(a) M. de Pamiers de la Reg. fol. 43. n. 1.

Scriptorum opinio, tres esse Regum Galliae stirpes, Merouingicam videlicet, Carolinam, & Capeticam. Primus est Merouingica stirpe Christianam Religionem amplexus est Clodoveus Magnus. Hic anno 481. Regnum adeptus est defuncto Patre Childerico. Anno postea 496. (a) Partim Clotildis Reginae precibus flexus, partim victorij miraculo datis Christianam Religionem, recepto Baptismate, professus est; exemplum Regis tria militum millia imitati, qui eadem die Baptismo tincti sunt. Duravit stirps Merouingica in annum 752. Ab hac in stirpem Carolinam migravit Childerico tertio in ordinem redacto, utpote rebus gerendis impari; cui autoritate Zachariae Pontificis Max. Pipinus successit Caroli Martelli filius. Pipinus, ab eoque progeniti annos ducentos triginta sex rerum potiti, familiae Capetae sceptrum celsere. Quippe Ludovico quinto stirpis Carolinae ultimo sine filijs extincto, Hugoni Capeto Regnum delatum est Statuum Procerumque communi voto, & Carolo Lotharingiae Duce, ac Ludovici Nepote Regnis excluso. Inijt Capetus Regnum anno post Christum natum 996. (b) Binæ ergo stirpes Merouingica, & Carolina annos duos & nonaginta supra quadringentos duravere, quo tot annorum decursu aut Gallos latuit Regalia, aut si aliquando aliquid Regaliae simile emerfit, graviter pulsata est. Regebantur Ecclesiae Gallicanae ex praescripto tum primorum quatuor Conciliorum, tum aliorum, quae in Gallijs celebrata fuerunt. Haec verò omnia gravissimis Decretis Regaliae obstabant. Concilium Chalcedonense, cujus, teste Hincmaro, (c) maxima apud Gallos reverentia, sic loquitur: *Reditus verò vacantis Ecclesiae ab Oecono Ecclesiae integri custodiantur.* (d) Concilium Rhegiense: *Cum tale aliquid accidit (ut videlicet Episcopus aliquis moriatur) vicinis vicinarum Ecclesiarum inspectio, recensio, descriptioque mandetur.* (e) Concilium II. Aurelianense: *Episcopus, qui ad sepeliendum Episcopum venerit, evocatis Episcopis in unum, domum Ecclesiae adeat, descriptamque idoneis personis custodiendam relinquat, ut res Ecclesiae ullorum improbitate non pereant.* (f)

Concilium V. Parisiense: *Defuncto Episcopo non per praeceptum, neque*

(a) Alij ponunt annum 499. (b) *Alij initia Capeti referunt ad an. 987. V. Spond.* (c) Hincmar. epist. 21. & 45. (d) Concil. Chalced. can. 25. (e) Concil. Rheg. can. 6. anno 439. (f) Concil. II. Aurel. can. 6. anno 533.

que per qualemcumque personam res Ecclesiæ convingantur, sed vel ab Archidiacono, vel Clero in omnibus conferrentur, vel deserventur; quod si quis aliquid auferre præsumpserit, &c. ut necator pauperum communione privetur. (a)

Concilium Pontigonense sub Carolo Calvo: Quoties divinum judicium Ecclesiæ Prasulem à seculo vocaverit, nullas ad suimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, & ad suos usus transferat, sed ipsius Ecclesiæ constituto Oeconomo liberum sit Canonico more, justè, rationabiliterque deputata successori servare, &c. (b)

Capitularia Caroli Calvi: Si quis Episcopus interim obierit, Archiepiscopus ipsi Sedi Visitatorem secundum sacros Canones deputet, qui una cum Comite ipsam Ecclesiam, ne prædetur, custodiat. (c)

Idem in Concilio Troslejano apud Sveffiones habito, quod abufum bona vacantis Ecclesiæ usurpandi graviter damnat. (d)

Hincmarus Archiepiscopus Rhemenfis ad Episcopos, & Proceres Ecclesiæ Rhem: Facultates Ecclesiæ viduata post mortem Episcopi penes Oeconomum integræ conservari jubentur futuro successori ejus Episcopo: quoniam res, & facultates Ecclesiæ non in Imperatorum, atque Regum potestate sunt ad dispensandum, vel invadendum, vel diripiendum. (e)

Idem ad Episcopos in Concilio Sveffionensi congregatos: Lingonensem Ecclesiam Pastore viduatam usurpare præsumpsit Ulfaldus, ejusque facultates, quæ secundum Chalcedonense Concilium penes Oeconomum futura debuerant reservari Episcopo, suis, suorumq; usibus arrogavit. (f) Et alibi: Res, & facultates Ecclesiæ viduata nemini Christiano licet præsumere; multò minùs idem Episcopus (Artardus) sine sui status periculo, ac animæ detrimento Ecclesiæ invasa res, & facultates prævalet usurpare. (g)

Et ad Ludovicum III. Secundum formam Regularem Electionis Episcopi talem eligant, qui & sanctæ Ecclesiæ utilis, & Regno proficiuus, & vobis fidelis existat. Et consentientibus Clero, & plebe eum vobis adducant, ut secundum ministerium vestrum res, & facultates Ecclesiæ, quas ad defendendum, & tuendum vobis Dominus concessit, suæ dispositioni committatis. (h)

Carolus Calvus in Diplomate, quo Ecclesiæ Rhemenfi omnes facultates restitui jubet, quas obtentu necessitatis ærario intulerat,

B 3

ita

(a) V. Paris. can. 7. anno 615. (b) Concil. Pontig. can. 14. anno 876. (c) Cap. Caroli Calvi Tit. 53. c. 8. ann. 877. (d) Concil. Troslejan. can. 14. ann. 909. Vide Baron. ad hunc annum. (e) Hincmar. epist. ad Episcop. Rhem. Eccles. floruit circa ann. 860. (f) Hincm. epist. 21. (g) Id. epist. 45. (h) Hincm. epist. 12. ad Ludov. III.

ita loquitur: Si illa, quæ quacunque necessitate corrupta sunt, Regiâ nostrâ Auctoritate corrigimus, salutis nostræ consulimus, & Regium ministerium à Domino susceptum exercentus. Proinde noverit fidelium solertia, quia res, ex Episcopatu Rhemensi, quas magnâ necessitate, ac per omnia invitâ, dum à Pastore Sedes sancta illa vacaret, fidelibus nostris ad tempus commendavimus, electo, & ordinato Hincmaro cum integritate restituvimus. (a)

Gerbertus Archiepiscopus Rhemensis, cui postea in Pontificatum Romanum evecto Silvestri II. nomen fuit: Sit vestra pervigil cura, ut secundum divinas, & humanas leges res defuncti Episcopi tam mobiles, quam immobiles futuro referrentur Episcopo, ne si, quod absit, male cautum fuerit, cum Regalis censura, tum etiam gravior adhibeatur divina sententia. (b)

Alphonfus Comes Tolosanus: Ego Alphonfus derelinquo, & absolvo eorum populo Christiano illam pessimam consuetudinem, quam Antecessores mei in rebus Tolosani Episcopi, defuncto eodem Episcopo per violentiam exigebant, &c. nec ego, nec ullus ex heredibus meis habeat potestatem rapiendi, vel capiendi res Episcopi post mortem ejus. (c)

Ermengardis Vicecomes Narbonensis: Ego Ermengardis recognoscens injuriam, quam parentes mei, & ego in possidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesie, hucusque perperam fecimus, pro remedio anime meæ, & parentum derelinquo. (d)

Raymundus VI. Comes Tolosanus, cum à censuris, quas Albigensibus in patrocinium receptis meruerat, absolveretur, ita in conventu Episcoporum, Legatôque Summi Pontificis præsentem, loquitur: Ego Raymundus Dei gratiâ Dux Narbonæ, Comes Tolosæ, Marchio Provincia pro remedio anime meæ, omnibus Ecclesijs, & domibus Religiosis Provinciarum Viennensis, Arelatenensis, Narbonensis, Auxitana, Burdigalensis, & Bituricensis immunitatem secundum statuta Canonum defunctis earum Episcopis, vel Rectoribus, concedo: ipsas domos nullo modo spoliabo, nec administrationi earum, seu Custodiæ, occasione alicujus consuetudinis, &c. ullatenus immiscebo, &c. (e)

Ermengaudus Comes Urgellensis Provinciæ Tarracoenensis: Pro remedio anime meæ, dimitto atque evacuo horribilem illam, & malè consuetam

(a) Flodoar. l. 3. Hist. Rhem. c. 4. Qui etiam similem restitutionem, eandemque ob causam à Ludov. Pio factam recenset. (b) Gerbert. ep. 118. floruit an. 996. (c) Anno 1138. apud Catell. Hist. des Comtes de Toulouse. (d) Anno 1155. apud Marc. l. 8. Concord. cap. 18. (e) Anno. 1209. apud Marc. l. 8. c. 27.

ram rapinam, quam post decessum Episcopi Sedis Urgelli exercere consueverant Prædecessores mei, &c. (a)

Raymundus Comes Barcellonenſis: *Votum, vovi Domino Deo, quòd quandam nefariam consuetudinem, quæ quondam extiterat in Ecclesijs Cathedralibus nostri regiminis, abolerem, & extinguerem: erat enim quedam consuetudo, ut decedentibus Episcopis, &c. quod quia cognovi alienum esse à divinis legibus, & humanis &c.* (b)

Fridericus II. Imperator in suis Constitutionibus: *Pravum usum vocat, à suis Majoribus inductum.* (c)

Ex hæcenus productis testimonijs, quæ planè clarissima sunt, omnique exceptione majora, multa colligere licet, ad rem nostram apprimè facientia. *Primò* patet vacantium bonorum occupationem gravissimè à sacris Canonibus, Concilijsque, & præsertim Gallicanis, prohibitam fuisse: imò & Reges ipsos hunc ipsum abusum, & agnovisse, & execratos esse, atque ut corrigerent adlaborasse, cum videlicet sibi reddebantur, conscientia, & pudore delicti cupiditatem vincuntibus: non potuit ergo hoc jus coævum esse coronæ Gallicæ, quod Canones, quod Episcopi, quod Reges Galliæ tanto tempore, spatio videlicet quingentorum annorum aut ignorârunt, aut execrati sunt: quamvis enim subinde se in lucem proferret, imò aulam penetraret, semper tamen pro abusu, & flagitio proclamatum est, nunquam pro jure; quis verò, nisi temerarius, abusus, & flagitia Gallicæ coronæ connata esse dixerit? *Secundò*. Et quamvis hæc vacantium Ecclesiarum rapina honestius processura, consuetudinem prætexeret; non idè tamen à Galliæ Episcopis, aut etiam Principibus excusata est; cum enim agnoscerent, non sacris Canonibus tantùm adversari, sed etiam divinis legibus; meritò negabant obtentu consuetudinis, aut beneficio temporis purgari posse; quantò enim diutiùs, tantò pejus peccabatur: nam ut bene S. Cyprianus advertit: (d) *Consuetudo, quæ apud quosdam obrepfit, impedire non debet, quo minus veritas prævaleat, & vincat: nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est.* *Tertiò*. Emicuit vigilantia, & vigilantia par libertas Cleri Gallicani; quippe ut

(a) Anno 1162. apud Balluz. Miscell. lib. 2. pag. 225. (b) 1150. apud Marc. lib. 8. cap. 18. (c) Vide Marcam loc. cit. cap. 23. & Baron. ad ann. 1097. n. 71. 77. 78. & ann. 996. (d) Epist. ad Pomp.

primùm hic abufus in publicum prodibat, mox cædebat, Canonicis, decretis, liberisque vocibus in illum armatis; nulla hic adulatio, nulla turpis conniventia, nec servile obsequium, quo Principum delicta plerùmque palpantur, remedijs omiffis; monebantur, rogabantur, terrebantur, ut etiam inviti & morbum agnoscerent, & medicinam admitterent; quâ libertate venerationi mixtâ effectum est, ut malè inceptis Principes abfisterent, amarèntque, qui pronos in præcipitium morabantur. Qua in re Injuriosi Episcopi Turonenfis exemplum memoratu digniffimum est. Edixerat Clotharius Rex omnibus fui Regni Episcopis, ut tertiam suarum facultatum partem Regio fisco inferrent; quàm iniquè id à Sacerdotibus peteretur, palàm omnibus erat; nemo tamen ausus obfistere, & quod turpius est, subscripsere; solus se Principi opponere Injuriosus, & libertate Episcopo dignâ, negare tam iniquis imperijs subscribere se posse: *Facultates Ecclesie pauperibus, non luxui, & aula deberi: si quæ Dei sunt, Princeps involaret, quid aliud à Deo expectet, quam ut festinatâ vindictâ Regnum amittat? Indignum Rege facinus esse, si pauperum spolys ararium, & palatium impleat. Principum esse dare, non adimere pauperibus. Num ergo Regem Gallia aliter sustentari non posse, quàm sanguine, & lacrymis, prædisque miserorum? Dixit, recessitque indignanti similis, vultuque, quem rei indignitas inflammaverat, succensio, nec Rege salutato: qui tamen libertate Episcopi, ac facti conscientia per-motus, Edictum reflexit, sanctumque præfulem muneribus placavit, precèsque, ac veniam delicto petijt. (a) Tanti videlicet interest Episcopos loqui, nec ad Principum vitia, quæ silentio invalescunt, connivere: perierat Clotharius Episcopo tacente. Hoc ergo Ecclesie Gallicanæ olim solemne fuit, ut videlicet Regum delicta observarent, monerèntque, nec Ecclesiarum suarum libertates, ac privilegia turpi, indignoque obsequio submitterent; nec idèò Regibus suis haud minus fidi, aut minus chari; quippe qui illorum salutem, animasque gratiæ, ac favori aulico præhaberent, adulatione submotâ; hoc Gallicum fuit. Ubi simul advertere licet, quàm dispar antiquorum temporum, nostrorumque sit conditio. Olim enim cùm jura, & libertatem Ecclesie Magnates invaderent, obfistebant Sacerdotes, rogabant, minabantur, terrebant, ducto-*

que

(a) Greg. Turon. lib. 4. Hist. n. 2.

que velut vallo Ecclesias muniabant, nullo majoris potentia, aut periculorum metu: & idèd plerumque victores prælio redibant, Regibus bonæ causæ, ac veritati ultro cedentibus; quippe qui errore potius agebantur, quàm voluntate nocendi. Nunc verò libertati adulatio successit; & Ecclesijs in servitutem raptis, non tantùm quies, & silentium est, sed etiam laudes, & encomia sequuntur; nec quæritur quid leges, quid Canones jubeant, sed quid Aulæ placeat; hinc morbus remedij expers, nemine, quid ægro proficit, quærente, sed quid sapiat; imò condiuntur venena, ut etiam delectent, cùm perimunt: quem tu hîc accuses, medicum, an ægrotum?

IV. Cùm ergo ex allatis proximè testimonijs constet, in Gallijs usque in tertiam Regum progeniem, imò ne quidem sub hujus initia locum Regaliæ fuisse, proximum est, ut quando cœperit, dicamus. In quo communis ferè eorum, qui de hac re scripserunt, sententia est, post undecimum sæculum cœpisse, magno illo de Investituris certamine, quod tantò tempore Ecclesiam, Imperiùmque collisit, feliciter pacato. Id contigit Anno Christi 1122. in Concilio Lateranensi, operâ præsertim, prudentiâque Calixti II. Pont. Max. (a) Ab hoc tempore jus Regaliæ invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, summorumque Pontificum tolerantia, quæ pro tacito privilegio acceptabatur: nec deerant, qui crederent jus Regaliæ, ac vacantium bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilij Lateranensis indulgentia, & Calixti Constitutione, sublata annuli, atque crucis cæremoniâ Investituræ concedentium, quod etiam Maimburgus asserit (b) probatque, semper in Reges, quàm Episcopos pronior: *Si enim, inquit, feuda, jura, patrimonium, aliâq; facultates Ecclesie in manus Principum haud recidum, sublato Pastore, quò ergo dari à Principibus possunt recens electus? dare enim non possunt, si non habent; cùm ergo Concilium Lateranense Investituræ feudorum Principibus concessit, etiam occupationem concessit, vacantium Ecclesie bonorum, hæc enim Investituræ necessariò consequitur.* (c)

Hæc alibi etiam Maimburgus repetit; quæ quàm malè connectantur,

C

(a) V. M. de Pamiers fol. 12. Maimburg. de la decadenz. fol. 409. de Marca de Concor. lib. 8. cap. 23. Regale Sacerdot fol. 79. (b) Maimburg. de la decadenz. fol. 409. (a) Maimburg. de la decadenz. fol. 214.

neſtantur, nemo non videt, & malim ego malæ cauſæ potiùs adſcribere melioribus argumentis deſtitutæ, quàm ipſi Maimburgo, hiftoriam magis, quàm Canones, legesque, & feudorum jura calenti: feuda enim familijs, non perſonis addicuntur, nec obitu Vaſalli ad Dominum, ſed hæredes tranſeunt: (a) fructus quoque ante Inveſtituram hæredi proveniunt; imò graviffimorum Doctorum ſententia eſt, etiam per annum, & diem non petitâ Inveſtiturâ, feudum proximis agnatis, non Domino deberi; cur enim alterius culpam luannt innocentes? (b) Nec obſtat *jus Releij*, quod paucis tantum in locis obtinuit. Quantò hæc certiora ſunt, de feudis Eccleſiæ relictis? ut primùm enim Eccleſiæ adſcribuntur, mutant qualitatem, evaduntque *bona Eccleſiaſtica, patrimoniâ pauperum, peculium Dei*; nec profanis uſibus accommodari amplius poſſunt, quod sæpe non à Sanctis Patribus tantum, ſed etiam Ethnicis ſcriptoribus dictum eſt. Omiſſâ Inveſtiturâ, ideò feudum amitti Jura decrevere, quia ingratitude in Dominum commiſſa videtur; at hæc cauſa in Epifcopos haud cadit, non enim amplæ Principum donationes in Epifcopos, ſed in Eccleſias, & Deum conferuntur, (c) qui nunquam ingratus eſt. Sed demus feuda extincto Epifcopo ad Principes redire, maxime in Provincijs, quæ jure conſuetudinario reguntur, quid de Decimis, Oblationibus, aliâque ſuppellectile, ac Patrimonijs Epifcoporum dicemus, quæ majorem proventuum partem efficiunt, & tamen nec feuda ſunt, nec Inveſtituris traduntur: quo jure à Principibus hæc vindicantur ſublatis Paſtoribus? aut quæ eſt conſequentia, ut conceſſis Inveſtituris, etiam hæc conceſſa credantur, quæ nec Inveſtituris traduntur, nec ullam cum iſtis connexionem habent? Et planè ſi occupatio bonorum vacante Eccleſiâ Imperatoribus conceſſa fuiſſet? aliqua utique hujus, tantique momenti conceſſionis mentio facta eſſet, cum tamen nulla fiat, nec in toto Lateranenſi Concilio, aut Diplomate Calixti vel verbum de vacantis Eccleſiæ fructibus legas: & tamen id neceſſarium erat; cum enim conſuetudo eos occupandi Sacris

Cano-

(a) Cap. Imperialem §. præterea, de prohib. feudi alienat. per Frid. & cap. 1. quæ fuit prima cauſa. (b) Vide Bald. Zaſ. Socin. & alios apud Clar. §. feud. q. 66. n. 6. & faciunt cap. un. §. porò qualiter olim poterat feudum alien. cap. Titius cap. ſi vaſall. de feudo defuncti. (c) V. Engel. ad Tit. 20. de feud. n. 48. Barboſ. ad cap. fin. de donat. n. 15.

Canonibus toties, & tam enixè prohiberetur, effètque omnium consensu inter abusus, & corruptelas relata, non poterat pro concessa, licitàque haberi, nisi privilegio Concilij muniretur: imò non tantùm concessa non est, ac silentio præterita, sed etiam, ut videtur, à Concilio, & Imperatore damnata. Concilium ita loquitur: *Si quis Principum, aut Laicorum aliorum dispensationem, seu donationem rerum sive possessionum Ecclesiasticarum sibi vendicaverit, ut sacrilegus judicetur. Et infra: Sanctorum Patrum Canonibus consona statuente oblationes de alijs omnium Ecclesiarum Altaribus, sive crucibus à Laicis aufferri omnino prohibemus, & sub anathematis districtione firmamus.* (a)

En Patres Concilij de omnibus bonis Ecclesiasticis loquuntur, ijs præsertim, quæ sacris Canonibus diripi prohibentur: talia verò sunt bona vacantium Ecclesiarum, ut supra ostensum, quæ si voluissent excepta, utique expressissent, sacris Canonibus eorum occupationem gravissimè prohibentibus. Henrici verò Imperatoris Constitutio sic habet: *Ego Henricus dimitto Deo, & Sanctis ejus Apostolis Petro, & Paulo omnem Investituram per annulum, & baculum, & concedo in omnibus Ecclesijs fieri Electionem, & liberam Consecrationem. Possessiones etiam omnium aliarum Ecclesiarum, &c. ut reddantur, fideliter adjuvabo.* (b)

Patet ergo ex Concilio Lateranensi nihil juris in vacantes Ecclesias Regibus accessisse; imò triennium ante Concilium Lateranense idem abusus spoliandi Ecclesias viduatas recentissimè, & ab eodem Calixto II. proscriptus fuerat in Concilio Tolosano, cujus hæc sunt verba: *Primitiæ quoque & Decimæ, & Oblationes, & bona cetera deficientis Episcopi, & Clericorum à Principibus, vel quibuslibet Laicis diripi, & teneri penitus interdiximus; qui verò pertinaciter ista præsumpserint, ab Ecclesia liminibus tanquam Sacrilegi arceantur.* (c) Quod adhuc clariùs evadet ex Principum testimonijs, qui hæc spolia Ecclesiarum *abusum, corruptelam, nefariamque consuetudinem* appellant, nullòque alio privilegio, quàm inexpletæ cupiditatis nixam; idque paulò post Concilium Lateranense concessâsque Investituras: id verò nunquam dixissent, nec dicere poterant, si, quod vult Maimburgus, spolia vacantium Ecclesiarum æquè Principibus, ac ipsæ Investituræ à

C 2

Con-

(a) Concil. Lateran. cap. 4. & 41. anno 1122. (b) Concil. Lateran. post. cap. 22. Wilhelm. Malmesb. lib. 5. (c) Concil. Tolos. can. 4. anno 1119. apud Baluz. T. 6. spicileg. & in Not. ad Marcam. lib. 8. cap. 18.

Concilio permiffæ fuiffent. Raymundus ergo Comes Tolofanus in fuo privilegio ita loquitur: *Ego Raymundus &c. novi, quod quondam nefariam confuetudinem, quæ quondam extiterat in cathedralibus Ecclefijs noſtri regiminis extirparem; erat enim confuetudo, ut decedentibus Epifcopis bona Pontificalia, &c. à bajulis & Vicarijs Patris mei diriperentur, & diſtraherentur, quod quia cognovi à Legibus divinis & humanis ſupradictam deteftabilem confuetudinem, &c.* (a) Ermengardis Comitiffa Narbonenſis: *Notum fit omnibus, quod ego Ermengardis recognofcens injuriam, quam parentes mei, & ego in poſſidendis honoribus, & bonis diripiendis decedentium Archiepiſcoporum Narbonenſis Eccleſia hucusque perperam fecimus, &c. ſive ſint fructus percepti, ſeu percipiendi, &c.* (b)

Hanc Ermengardis ſpontaneam ceſſionem confirmans Adrianus IV. jubet *Epifcopalia bona futuro Antiftiti præſervari, & contrariam confuetudinem dicit contra Deum, & Eccleſiam eſſe inolitam.* (c) Fridericus II. Imperator in Conſtitutione ſua Agræ data vocat *abufum motu propria voluntatis à ſuis Antecelſoribus inductum.* (d)

Hanc ipſam ſuam Conſtitutionem confirmavit Fridericus Bullâ aureâ ad Honorium III. Papam, quæ aſſervatur in arce Hadriani. (e) Ipſi Principes, Baronésque Germaniæ Innocentium III. litteris ad eum datis certioſum reddunt Ottonem IV. Imperatorem, *prava illi confuetudini, & indebita vexationi renuntiâſſe occupandi bona tam mobilia, quam manentia vacantium Eccleſiarum.* (f) Si ergo poſt Concilium Lateranenſe Principes, ac etiam Imperatores vindicationem bonorum Eccleſiæ *abufum nominârunt, & quidem deteftabilem contra jura divina & humana inductum, nefarium, Sacrilegum, vexationem injuſtam nullo jure, ſed pro arbitrio, ac cupiditate inventam; patet omnino perſuaſum eis non fuiſſe à Concilio Oecumenico cum inveſtituris eſſe conceſſam; quod enim conceſſum eſt, & præfertim à Concilio Oecumenico, non abufus, non vexatio, nec Sacrilegium eſt, ſed facultas, & privilegium, quo licitè utaris integræque conſcientiâ: fallitur ergo Maimburgus, cum jus ſpoliandi Eccleſias, earumque proventus, quoties vacarent, recipiendi, Inveſtituris connexit;*

has

(a) Anno 1150. apud Baluz. ex Archiv. Eccleſiarum. Barcinon. & Gerund.
 (b) Anno 1155. apud Baluz. (c) Adrian. IV. elect. anno 1154. (d) Anno 1213.
 Innoc. PP. III. vid. Raynald. ad hunc annum Marca. lib. 8. cap. 23. Goldaſt. &c.
 (e) Bulla aurea Frid. II. Imp. anno 1219. (f) Anno 1200. apud Baron. ad annum
 996. & in Regeltq Innoc. & Marca. lib. 8. cap. 23.

has Concilium certis quibusdam conditionibus, illud nunquam indulfit.

V. Quamvis tamen nihil juris in Ecclesias vacantes à Concilio Reges accepissent; utebantur tamen in certis quibusdam Provincijs, non privilegio quidem muniti, (hujus enim nullam unquam mentionem reperies) sed solâ consuetudine, quàm semper & solam prætexunt, & ea præsertim sub Regno Ludovici VII. invaluit, estque ad Beneficiorum collationes extensa, ut multis exemplis probari possit, nisi res clara esset, omniumque sententijs recepta. (a) Cæterum vix consuetudo huic abusui cohonestando par erat. Cum enim hanc consuetudinem juri Divino adversari, & idè sacrilegam esse Principes, quorum verba recitavimus, fateantur; imò Emmanuel Comnenus *in contemptum Dei, jurisque naturalis everisionem vergere* pronuntiet: (b) quis dicat sacrilegia, contemptum Dei, legumque Divinæ, ac naturalis injurias consuetudine purgari? & idè omnium juris-Consultorum sententia est, (c) consuetudini contra jus naturale, & Divinum nihil licere. Ipse de Marca Parisiens. Archiepiscopus, rerumque istarum & sacrorum Canonum longè peritior Maimburgo (quippe Theologiæ, juriùmque ut ex libris apparet, aut ignarò, aut negligente) fatetur; *usum fructuum reddituum Episcopalis, (si redditus feudorum excipias) & collationes præbendarum ex consuetudine contra Canones profectas, & idè Concilij Lugdunensis auctoritatem quasitam esse, Principibus haud satis consuetudine tutis.* (d) Quæ licèt jam longo tempore Ecclesias percurreret, durâssètque in sæculum undecimum, quando videlicet Concilium Lateranense celebratum est; semper tamen sacris profanisque legibus sive occupationem fructuum, sive etiam collationes Beneficiorum spectes, damnata, (e) quod indicio est eam consuetudinem nunquam pro

C 3 legiti-

(a) Vid. Tom. 2. Libert. Gall. cap. 16. Tit. 1. 4. 5. & 16. & Marca. lib. 8. cap. 22. M. de Pamiers f. 15. (b) Constitut. Joan. Comn & Emmanuel Imp. an. 1120. & 1150. apud Marcam. lib. 8. cap. 23. (c) V. DD. ad c. fin. de consuet. (d) De Marca l. 8. c. 24. n. 4. M. de Pamiers de la Regal. f. 56. in it. Choppin. Ruzée Juris-Consultes François. (e) Fructus vacantium Ecclesiarum successorib. reservandos esse habetur in c. 40. Apost. can. 24. Concil. Antioch. can. 22. & 25. Concil. Chalcedon. can. 6. Concil. Aurel. II. can. 6. Concil. Rhegiens. can. 7. Concil. Paris. can. 14. Concil. Pontig. can. 14. Conc. Tross. V. etiam Hincm. ep. 45. 21. 12. Gerbert. epist. 118. S. Greg. lib. 2. epist. 19. 20. 21. lib. 3. epist. 11. lib. 4. ep. 13. 14. 20. 21. &c. Flodoard. lib. 3. Hist. Rhem. cap. 4.

legitima, & quæ jus aliquod tribuere posset, habitam esse. Id ipsum certamen pro Investituris susceptum, quodque totos quinquaginta annos Ecclesiam Imperiumque concussit, clarè ostendit; nolabant enim summi Pontifices feudorum Investituras per crucem, annulumque conferri, quamvis diurnam consuetudo id obrineret, quod eam solemnitate ipsi Episcopatus, sacræque dignitates conferri à Principibus viderentur: (a) imò viri in Gallia sanctitate, ac doctrinam præstantes, hæresis notabant, qui pertinaciter assererent oportere à Laicis Principibus Episcopos investiri: erant ij Sancti Godefridus Episcopus Ambianensis, Hugo Episcopus Gratianopolitanus, Bruno Episcopus Sigvinus, Joannes Archiepiscopus Lugdunensis, omnèsque Concilii Viennensis Patres. (b) At verò, qui hæc hæresis notam abstinendum censebant, inter quos præcipuus Ivo Episcopus Carnotensis, hanc ipsam consuetudinem *alieni juris perversionem*, appellabant, & *sacrilegam præsumptionem, quæ pro libertate Ecclesiæ, & honestate salvo pacis vinculo, si fieri potest, planè abscindenda esset*: quæ omnia sunt verba Ivonis. (c) Si ergo solæ Investituræ, quæ signa tantum erant collatæ dignitatis Ecclesiasticæ, tam severè etiam in Gallijs exceptæ sunt, & Laicis prohibitæ, nec ullo consuetudinis obtentu excusatæ, quanto magis ipsa collatio sacrarum dignitatum? & si signum tam acerbè pulsatum, habitumque, quanto acerbius res significata? *Dicit* fortasse aliquis, aliud esse spolia, aliud usumfructum bonorum Ecclesiæ vacantis, spolia morientium Antistitum ad istorum hæredes spectasse, & ideo nullam consuetudine induci potuisse, ut à Principibus caperentur, alioquin & furta excusari possent, si in morem, usumque transeant. Illas ergo Principum constitutiones de spolijs, non de usufructu intelligendas esse. Cæterum nullo fundamento discrimen hoc inter spolia, & usufructum nititur. Enimverò sermonem illis esse non de spolijs tantum, sed etiam de usufructu patet ex verbis Emmanuelis Comneni, (d) qui expressè loquitur *de administratione bonorum immobilium vacan-*

tis

(a) Decollat. Benef. Laicis prohib. can. 6. Concil. Chalced. cap. 29. vel 31. Apost. can. 3. Concil. Nicæ. II. cap. 21. Concil. VIII. can. 8. Concil. Paris. III. Concil. Aurel. I. cap. 368. Capitulare Caroli Mag. vide 16. q. 7. apud Gratian. M. de Pamiers fol. 52. de varia eligendi forma. Reg. Sacerd. f. 43. de Pamiers fol. 128. (b) Concil. Vien. an. 1112. (c) Ivo epist. 236. de Investituris vid. Regal. Sacerd. f. 61. (d) *Constitutio Emman. Comn. anno 1150. quædam reperies corpori insertam.*

ita Ecclesia, in qua ne pedem quidem immittet aliquis ex ducibus, sed nec qualibet illinc pars auferetur, sed omnia à partibus (Clericis) ejusmodi Ecclesiarum in ipsis administrabuntur, quemadmodum legitime, & Canonicè edictum est, donec successores renuntiati sint. Et Ermengardis Comitissa in Diplomate Cellionis: *Reognoscens injuriam in possidendis honoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum, &c. sive sint fructus percepti, sive percipiendi, &c.* (a)

Et Gregorus IX. in litteris ad Archiepiscopum Narbonensem: *Seneschalli, & Ballivi charissimi in Christo Filij illustris Regis Francorum in Narbonensi Provincia constituti decedentibus Ecclesiarum Prelatis, castra, villas, & alia bona Ecclesiarum vacantium contra debitum juris usurpare, &c.* (b) Et Fridericus II. Imperator: *illum quoque dimittimus abusum, quem in occupandis bonis decedentium Prelatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium, &c.* (c) Et Principes, Baronésque Germaniæ litteris ad Innocentium III. *Præve illi consuetudini, & indebite vexationi occupandi bona decedentium Episcoporum dimisit, & suis successoribus servanda statuit.* (d) Ex his omnibus manifestum est consuetudinem non solum spolia capiendi, quæ ad hæredes defunctorum pertinebant, pro abusu habitam esse, sed etiam usum fructum bonorum vacantis Ecclesiæ: & verò cur non æquè iste ac illa damnarentur? nec enim minus delictum est usurpare, quæ ad Deum pertinent, quàm quæ ad hæredes; & si depilare, quæ ad hæredes spectant, nullà potest consuetudine excusari, quanto minus excusari potest depilare, quæ Dei, & Ecclesiæ sunt, nisi fortè Dei, & Ecclesiæ pejor sit conditio, quàm alterius cujuscunque privati juris: & idèò quamvis etiam Investituris consuetudo patrocinaretur, semper tamen à Concilijs summisque Pontificibus damnatæ sunt, & consuetudo pro abusu habita & sacrilegio, etiam à Gallis, Ivone videlicet Carnotensi, aliisque. (e) Idque clarissimè ex vita, actisque S. Thomæ Cantuariensis evincitur: nec enim minus in Angliam, quàm Galliam consuetudo Regaliam induxerat; & inter capita Regiarum Angliæ consuetudinem duodecimum locum obtinebat, ut videre est apud Baronium: (f) hanc Rex Angliæ dignitatem *corona sua vocabat*: hanc in Synodo Nationali apud Clarendonam Angliæ Episcopi admiserant, (g) juraverantque

(a) Anno 1155. apud Baluz. (b) Apud Baluz. ex Archiv. Archiepisc. Narbon. (c) An. 1213. apud Raynald. (d) Anno 1200. ex Regest. Innoc. (e) Vide Sacerd. Reg. t. 66. (f) Baron. ad annum 1164. n. 37. (g) Ibid. & in vita cap. 21.

que metu Regis omnia miscens, imò & varijs adornatâ rationibus, ut merum excusarent, Alexandro Pontifici obrulère, rogabantque approbari: (a) sed in confesso Episcoporum sacrique Collegij improbavit Pontifex, easque consuetudines *Tyrannicas usurpationes, Legis àivmæ subversiones abominabiles* appellavit. (b) Ipse S. Thomas potius, quàm huic consuetudini subscriberet, exilium, & mortem subire voluit. Sola ergo consuetudo Regaliam nunquam excusavit. Quòd si Principes aliquando hoc jure utebantur, non consuetudo illos, sed aut bona fides tuebatur, aut fortè tolerantia Pontificum, ea, quæ abolere haud poterant, concedentium. Nec obiit Laicis, qui Ecclesias fundaverant, aut amplis patrimonijs instruxerant, quique propterea Patroni appellabantur, jus nominandi, præsentandique sacris Canonibus fuisse indultum; (c) aliud enim hoc erat, aliud quod prætextu Regaliæ, & Investiturarum petebatur; qui enim jus præsentandi habebant, personas tantum designabant, exhibebantque Episcopo; hujus erat designatos admittere, examini subdere, & denique Sacerdotia, ac Beneficia conferre: quæ jam omnia principi deferuntur, Episcopis præteritis; & hoc Regaliam dicant, quam, ut vidimus, sive fructuum occupationes, sive collationes Præbendarum spectes, semper Canones, Concilia, Patres, ipsique aliquando Reges persecuti sunt: aut si vacantis Ecclesiæ proventus sibi addicerent, alijs tamen Ecclesijs, piisque locis reddi volebant, pacatâ utcunque levatâque conscientia, de quo postea dicemus. Planè S. Ludov. qui in (d) Pragmatica sua sanctione vestigijs Ludovici Pij insistens, inserat ad præscriptum sacrorum Canonum electiones liberas esse; non alio jure in Beneficijs vacantium Ecclesiarum usus videtur, quàm nominandi, præsentandique, & jus Regale dicebatur, quòd soli ferè Regi competeret, duceretque originem ab Ecclesijs Regiâ liberalitate fundatis autisque. Verba Ludovici in litteris ante sacram expeditionem datis, sunt: *Personatus, præbendas, Ecclesias, Capellanas, & cætera Beneficia, quæcunque vacare contigerit, ad nostrum Patronatum, collationem, seu præsentationem nostram, seu ratione Regalium, quàm alio quocunque jure pertinentia,*

(a) Vide Epist. 128. inter Epistolas S. Thomæ Cantuar. (b) Vid. Alan. in Quadripart. & Baron. cit. n. 36. (c) c. Abbatem 18. q. 2. cap. Laici 17. q. 1. cap. transmissa de I. Patronat. (d) Pragmat. Sanctio S. Ludov. anno 1268.

mentia, conferendi, ac præsentandi, (a) Ubi vides quidquid jure Regalium in Beneficia vacantia Regibus permittebatur, ad Collationem seu Præsentationem revocari, jure interim instituendi confirmandique, Papæ, Archiepiscopis, Capitulis cathedralibus alijve relicto. Verum quidem est, ne quidem intra hos terminos coerceri Reges potuisse majorum semper avidos; at nobis aninus non est ea persequi, quæ Regibus, sed quæ juribus placuere; non enim factis, sed legibus honestum metimur. (b) Multò minus si Concilij Lugdunensis privilegium excludas, potest titulo libertatis Gallicanæ Ecclesiæ Regalia sustineri. *Primo* enim quàm vanum est, rectæque rationi adversum, ut libertatem appelles miserriam servitutem; non sunt libera vota, non liberæ electiones, non libera decimarum, oblationumque possessio; nec Ecclesiæ, sed alienis Dominis fructus proveniunt; & hæc libertas dicitur? quærimus ergo quid sit servire Ecclesiam, si hoc est liberam esse? *Deinde* libertas Ecclesiæ Gallicanæ antiquis Canonibus, decretisque Conciliorum præsertim antiquiorum nititur, novis nisi spontè recipiantur, exclusis: at verò jus Regaliæ, sive fructus, sive Collationes Beneficiorum spectes, antiquis Canonibus decretisque Conciliorum, etiam quæ in Gallijs agitata sunt, prohibetur; non ergo ad libertates Ecclesiæ Gallicanæ pertinet, quin potius ejus fundamenta subvertit.

Hæc, quæ hætenus dicta sunt, eò pertinent, ut intelligas ante Concilium Lugdunense jus Regaliæ nullo legitimo titulo fuisse subnixum: non jure feudali, non Consuetudine, non privilegio, & concessione Calixti, non denique libertate Gallicanæ Ecclesiæ: nisi fortè tolerantiam alleges Romanorum Pontificum: sed quæ potest tolerantia dici, quæ tot clamoribus, tot Decretis est interrupta? Testes Gregorius, Urbanus, Pelagius, Calixtus, Honorius, Innocentius alijque tot prælijs, & laboribus defuncti, ut libertatem Ecclesijs redderent. Et siluerint aliquando, id aut pejorum metu, aut desperatione meliorum factum est, quo casu

D

apud

(a) Anno 1269. Preuv. des Libert. del' Egl. Gall. ch. 16. ann. 20. (b) M. de Pamiers fol. 21. de la Regale, fol. 59. Qua etiam distinctè ususest Bonifacius VIII. in resp. ad 3. Episcopos Gallicanæ Eccles. Legatos, in litt. ad Philipp. Pulchrum, apud Spondan. ad ann. 1302. Prynæus in Libertati: Anglic. pag. 949.

apud omnes receptum dispensationem silentio non induci. (a) Ergo si verum fateri liceat, soli Concilio Lugdunensi Principes debent, quòd tutò Regalià fruuntur; prius usurpatio, non jus fuerat. Quale verò hoc Concilium, & quouísque causam Principum juvet, jam dicere aggredimur.

VI. Anno 1274. Secundum Concilium Lugdunense in Gallijs celebratum est. Præfedit Gregorius X. à sacro Senatu post biennij moras ex voto D. Bonaventuræ absens electus, quippe sacræ expeditioni Ptolemaide intentus. Vix aliud Concilium in Ecclesia frequentius, pluribúsq; infulis ornatum reperias; mille Antistites aderant; Legati ab utroque Occidentis, & Orientis Imperatore, omniumque in Europa Principum, Gallia præsertim Regis Philippi Audacis. Multa in hoc Concilio præclare agitata. Bellum sacrum adversus infideles decretum, & hunc in finem Galliarum Regi decimæ additæ, Abagæ Tartarorum, Perfarumque Regis Legati auditi, quorum unus sacro fonte ablutus; fœdus cum eodem percussum: Michæli Palæologo confirmatum Imperium, quod expulso Baldovino inierat, eâ videlicet conditione, ut sociatis cum Latinis viribus bellum Ægypto inferret. Rudolphi Habsburgici electio confirmata, sic tamen, ut in Palestinam duceret, copiisque Christianorum Imperatorio nomine præfesset, quod & juramento, & acceptâ è Pontificis manu cruce pollicitus est. Unio quòque inter Græcos, Latinósque firmata, terque, Pontifice sacris operante, ea formula repetita: *Et denique Ecclesiastica disciplina, præsertim Pontificum electioni toties, tantòque cum damno jactatæ, provisum est. Inter alia disciplina capita jus etiam Custodiæ, seu Regaliæ mille abusibus mixtum, quòdque Ecclesias absolvebat, certis terminis inclusum; nam aboleri non poterat Principibus invitis, nec permissuris: nec eo tempore provocandi erant, cum ad sacrum bellum, expensâsq; bello pares invitabantur: datum est ergo aliquid tempori, & morbo, qui curari non poterat, moræ saltè, & impedimenta objecta, ne proficeret. Verba Concilij hæc sunt: *Generali Constitutione sancimus, omnes, & singulos, qui Regaliam, Custodiam, sive Guardiam Advocacionis, seu defensionis titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes, Bona Ecclesiarum Monasteriorum,**

(a) Sanchez lib. 2. de matrim. d. 38. n. 12.

rum, aut Locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantacunque honore dignitatis præfulgeant; Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, &c. Qui hoc fieri procurant, eo ipso Excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de preventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districte prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura ejusmodi sibi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros sollicitè faciunt abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent. (a)

Circa hanc Constitutionem aliqua notanda veniunt. *Primò.* Ubi hætenus jus Regaliæ usurpatum non fuit, prohibet deinceps usurpari, eòsque qui hunc abusum inducunt, nullo dignitatis discrimine anathemate ferit, & ne à quoquam dubitari possit, quid nomine Regalium voluerit Concilium intelligi, multiplicantur aliæ voces æquivalentes, videlicet: *Custodiæ, defensionis, usurpationis, & vindicationis fructuum vacantium Ecclesiarum*; quæ omnia Regaliam, de qua agimus, apertè notant, ut nihil apertius dici possit, & videri possunt Glossa, & Archid. in cap. *Generalis* in 6. Observat etiam Durandus Speculator Episcopus Mimatens. qui Concilio interfuit, Patrùmque jussu Canones contexit, ac commentarijs illustravit; Galliæ, Angliæque Episcoporum querelas Concilium Patrèsque inclamantium evicisse, ut hic Canon ederetur. (b) Marca verò Archiepiscopus Parisiensis preces etiam Philippi Audacis, ejusque Oratorum accessisse dicit hoc ipsum à Patribus postulantis. Hæc ergo Regaliæ, seu Custodiæ restrictio ab eo Concilio edita est, cui sanctissimus Pontifex præfederat, cui Episcopi supra quingentos aderant, Prælati mille, omniumque in Europa Principum Oratores, imò & ex Asia, Perfiæque: quo nullum in Ecclesia majus florentiusque habitum est: in quo de summis rei Christianæ capitibus agitarum; cui non Galliæ tantùm Legati, Episcopique assidebant, sed quorum etiam precibus querelisque datum, ut Regaliæ omnia pervagantis modus aliquis, limèsque figeretur, dictà ijs poenâ

D 2 omnium

(a) Concil. Lugdun. can. 12. anno 1274. Vide Reg. Sacerdot. à fol. 70.

(b) Durand. in Commentar. can. 12. quos Majolus edidit I. C. anno. 1569.

omnium gravissimâ, qui aliquid contra molirentur, aut etiam non obstitissent: quæ omnia mihi volutanti omninò persuadent hunc Lugdunens. Concilij Canonem Regi Galliarum studiosè occultatum esse, aut aliâ facie, quàm est, exhibitum; & facile fuit castris potius, armisque, quàm aris intentum fallere; si enim illum, ut est, perspectum habuisset, numquam credo tam salubre Decretum, tam sanctè, tantòque apparatu in Gallia factum, & à Galliæ Regibus, Episcopisque experitum violari passus esset, idque parvo, & Rege indigno quæstu; sed, ut dixi, ad Regem veritas non pervenit. *Secundò.* Causa, quæ Concilium permovit, ut Regaliam ijs locis, ubi invaluerat, permetteret, non alia in Canone producitur, quàm *fundatio Ecclesiarum, & consuetudo* diuturna: quo ea confirmantur, quæ supra diximus: Regaliam videlicet non à jure feudali, non à Privilegio Calixti profectam esse, sed à consuetudine, quæ abusu cæpta in usum, tandèmq; in tolerantiam, ac privilegium desijt; cur enim tam honestos titulos, & qui etiam sufficerent, consuetudine sepositâ, Concilium præteriret? imò si illis Regalia niteretur, non poterat restringi, sed universim admitti, non minùs, quàm feuda, & Investituræ debebat. Ergo ante consuetudinem nullus Regaliæ titulus, quo licita redderetur, nisi tolerantiam velis: quamquam nec tolerantia fuit, quam tot à Pontificibus, Conciliisque Decreta interruperant, aut si aliquando connivebant, metu fastidiòque tenebantur, re roties, & incassum tentatâ. *Tertiò.* Etiam post Concilium Lugdunense dubitatum est, an sola Custodia vacantium proventus (si modò feudales excipias) aut etiam usus-fructus permetteretur? sanè Bonifacius VIII. Ferdinando Castellæ & Legionis Regi solam Custodiam permisit, & cum fructus etiam vendicaret, nec monitus abfisteret; anathemate percussus est, nec priùs absolutus, quàm omnia redderet. (a) Inter alia legationis capita, quæ Joann. Cardinalis ad Philippum pulchrum functus est, (b) etiam illud erat: *Ne vacantium Ecclesiarum bona depilarentur.* Id verò nunquam Bonifacius tentasset, si privilegio Concilij Lugdunensis crederet Principes muniri, nec isti privilegium, sed consuetudinem obtendebant. Imò Philippo
Audaci

(a) Anno 1303. apud Raynald. (b) Anno 1303. apud Raynald. n. 34. & Spondan. ad ann. 1302.

Atudaci Gallia imperante (qui per Legatos Concilio adfuerat) Regius senatus decrevit, jus Regaliæ ad decimas Ecclesiæ Constantiensis (urbs est Normandiæ) haud extendi. Alijeriam Gallia Reges quasi dedecori, aut conscientia sibi ducerent, spolijs Ecclesiarum augeri, ea plerumque sacris locis donabant. Et quidem Carolus VII. Ludovicus XI. Carolus VIII. Ludovicus XII. & Carolus IX. sacra Capellæ donarunt, qui ultimus hanc donationem perpetuam fecit; Ludovicus XIV. tertiam istorum bonorum partem addixit, qui Catholicam Religionem amplectuntur, hæresi abjuratâ. Ludovicus XIII. (a) Regnantis Pater revocatâ donatione sacra Capellæ factâ, voluit, quæ vacante Ecclesiâ provenerant, successoribus Episcopis reservari, exemplo Christianissimo Rege digno, & in quo pietatem juxta & Religionem veneris. Sed tribus post annis Ludovico XIV. adhuc minore donatio rescissa est, Oeconomi vacanti Ecclesiæ dati, omnesque proventus Regio arbitrio, ad pietatem opera, subiecti, rebus in eum statum repositis, quem ante donationem à Carolo VII. factam obtinuerant. *Quarto.* Multò minus à Concilio Lugdunensi conceduntur Principibus Laicis Collationes, & Institutiones pleno jure Beneficiorum vacante Ecclesiâ. De hoc enim in Concilio altum silentium; nec verò sileri debebat tanti pretij privilegium, Regulisque disciplinæ & libertatis Ecclesiasticæ, ac Concilio Oecumenico Lateranensi sub Calixto II. tam adversum. Nec aliter Concilium Lugdunense intellexit Bonifacius VIII. in responso Legatis Gallia dato, jus videlicet, nominandi, presentandique, non verò instituendi ad Regem pertinere: verba Bonifacij sunt: *In Collationibus præbendarum duo sunt consideranda, jus Patronatus, & presentatio; Collationem verò & usum ad Laicos nullo jure pertinere posse nisi fortè ministerialiter: & alibi: Quantum ad Collationem Beneficiorum se zelantem salutis Regis frequenter ejus nuntijs dixisse, cupere se, ut Rex faceret licitè, quod faciebat illicitè, quia omnia jura clamant Collationem Beneficiorum non posse cadere in Laicum, ita quòd habeat jus & potestatem spiritualem conferendi.* (b) Et Nangis in vita Ludovici: *Sanè in Beneficijs Ecclesiasticis conferendis, quæ ad Patronatum ipsius pertinebant præcipuè in Ecclesijs Cathedralibus, ubi sede vacante ratione Custodia Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum Collatio, &c.* (c) Ubi vides

D 3

Rega-

(a) Anno 1641. (b) Spond. ad ann. 1302. (c) Nanges in vita S. Ludov. p. 445.

totam Collationem Beneficiorum revocari ad jus Patronatûs, id est, ad jus præsentandi, non verò instituendi. Quo etiam modo sunt intelligendæ Constitutiones Gregorij X. *Exposuit nobis, & divina Gratia præmium.* (a) Quibus idem jus in Regibus Galliæ agnoscitur. Cæterum jus conferendi Beneficia, præsertim pleno jure, nunquam fuisse à Concilio Lugdunensi concessum, illud evidenti argumento est, quòd motà illis à Pontificibus lite nunquam Concilium prætulerint, sed solam consuetudinem, hæc unâ nitebantur, ut videre est in responso Philippi ad articulos Bonifacij, & in Philippina Constitutione ejusdem argumenti. (b) Cur verò tacerent Reges, qui omnia conquirebant, privilegium Concilij universalis, quod solum omnes rationes vincebat? nam consuetudini multa objici poterant, Concilio nihil.

Nihil ergo adjumenti à Concilio, quod Regaliam, Collationes præsertim Beneficiorum non tam extendi, quàm restringi volebat, & idè nec universim Principibus permillum, sed tantum pro ijs locis, in quibus Consuetudo prævaluerat, nam ut bene Politicus: *Sapientes quædam tolerare oportet, etiam quæ non probant, ut transitum ad majora faciant: quædam in tempus rejicienda, nec Principes multis annis molliter habiti ad duriora vertendi.* (c)

VII. Cæterum nec intra terminos à Concilio præscriptos hæsere Principes; nam & cupido aliena libandi, & præsertim aulicorum consilia, specie obsequendi, suas cupiditates obvelantium limites perripit. Concilium ut vidimus statuerat, ne jus Regaliæ ubi necdum inoluerat, induceretur, sed intra consuetudinem staret. Id aliquamdiu observatum; sed post non multum temporis nullâ consuetudinis, nullâ Concilij habitâ ratione, etiam ijs locis, ubi numquam hætenus, usurpari cœptum; & quamvis jam à ducentis annis omnium ferè Galliæ Scriptorum una vox fuerit, aliquibus tantum locis, non omnibus, exerceri posse, tentatum tamen & hoc est, ut ubique exerceretur, Ecclesijs sub jugum missis. Præterito sæculo quidam è Regijs ministris Regaliam ubique locorum extendere aggressi sunt, eorûmque conatus Canonici sanctæ

(a) Gregorij X. Constitut. de an. 1271. (b) Preuves des libertez de l'Eglis. Gall. ch. 16. n. 23. Philippine anno, 1334. (c) Dion. lib. 52. Seneca, Arist. Polit. August. epist. 18.

sanctæ Capellæ promovebant; ipsis enim Regum donatione vacantes fructus permittebantur: sed in Conventu Blesis habito (a) Clerus intercessit, petitque Episcopos, qui olim immunes fuerant, relinqui pristinae libertati. Idem regnante Henrico III. à Clero in Comitibus ad fanum S. Germani repetitum, ubi cum Regius Procurator hanc propositionem in medium protulisset: *Furi Regalia omnes cum Episcopatus, tum Archiepiscopatus obnoxios esse, responsum est à Cleri Delegatis: Duos esse ordines eorum, qui à Regalia immunes essent, videlicet, qui vel per contractus onerosos se liberassent; vel qui ab hominum memoria nunquam illi subjacuisent; nec istos minus quam illos exemptos esse: nolle Clerum vel minima ex parte jus Regium delibari; quanto minus aliquid Ecclesiarum juri detrahendum esse? nec Regem hoc velle justè rectèq; amantem.* (b) Sicque Regio Advocato silentium impositum, & sententia pro Ecclesijs data. Galliâ bello civili ardente multa peracta sunt Ecclesijs adversa, quæ prudenter à Clero dissimulata; quippe inter armorum strepitus audiri Leges non poterant, ubi pax redijt Henrico Magno & victore, & Rege, omniumque votisposito, querelæ iterum à Clero auditæ, justuque Regis expensæ, ac tandem Edictum in hæc verba pronuntiatum: *Non est voluntatis nostræ Regaliam nobis vindicare, nisi intra eam formam, modumq; quæ nos, & Antecessores nostri Reges eâ gavisi sunt; nec intendimus in præjudicium Ecclesiarum, quæ hæcenus exempta fuerunt, eam proferre.* (c) Huic Edicto post certamen, morasque duorum annorum accessere vota, (d) & confirmatio Parlamenti Regij; sed paulò post, eodémque Parlamento impugnatum est, quando ad Servini Regij Advocati instantiam pronuntiatum fuit: *Regem perinde, ac in totius Regni Ecclesias, ita etiam in Bellicensem recens Coronam unitam, jus Regalia obtinere.* (e) Perculit hæc Declaratio Clerum Gallicanum, qui suas immunitates, Regiumque Edictum unâ proculcari querebatur. Henricus causâ ad se evocatâ unum annum supersederi hoc negotio, omnique processu jussit. Ludovicus XIII. Henrici Edictum anno 1606. datum confirmavit, (f) justitque per Commissarios suos Clero exponi: *Nolle Regem fructibus vacantium Ecclesiarum gaudere nisi ijs locis, quibus præteritis retrò annis gavissus fuerat,*

(a) Anno 1577. (b) Anno 1583. Vide M. de Pamiers fol. 40. (c) Anno 1606. (d) Anno 1608. die 29. Febr. (e) Bellay dans la Bresse ann. 1608. die 24. April. (f) Lud. XIII. constit. an. 1629. art. 16.

fuerat, sicque Henrici Patris Edictò standum esse. Idem Ludovicus, ut supra notavimus, pari liberalitate, & Religione fructus vacantium Ecclesiarum electis Episcopis conservari, donarique voluit. Ipse Ludovicus Decimi tertij filius edixit: *Nolle se Regalia, & simplicium Beneficiorum collatione uti, nisi ijs in locis, quæ anno 1606. Regalia subijciebantur.* (a) Tandem post multas dilaciones instruendæ suæ causæ Clero datas, ternæ constitutiones ab eodem Ludovico prodire, quibus tria statuebantur. (b) Primò: *Omnes Ecclesias, quæ Regis Imperium patet, Regalia obnoxias esse: ijs tantum exceptis, quæ titulo oneroso libertatem redemissent.* Secundò: *Omnes cum Episcopos, tum Archiepiscopos, qui deinceps promoverentur, post duos menses à juramento fidelitatis Regi præstito obstrictos fore, ut hoc ipsum juramentum in alicuius Regiæ Parisiensis Camera referri curent, petantque litteras, quibus expirasse, finitamque Regaliam Oeconomo, qui vacanti Ecclesia profuerat, insinuetur; id si omittant promoti, perinde; ac vacante Ecclesia, Regaliam duraturam.* Tertio: *Episcopi verò, & Archiepiscopi jam tum promoti, ac insulis potius, & quietâ possessione fruentes, quique juramenta sua, ut præfatum est, libris Parisiensis Camera Computorum inscribi non fecerant, nec litteras obtinuerant sublata Regalia, duobus mensibus post vulgatam hanc Declarationem, utrumque id præstent, aut si negligant, perinde ac vigente Regalia, & Sede vacante, omnia Beneficia ab hujusmodi Episcopis conferri solita, & aliis Regiæ dispositionis futura, ac titulo Regalia impetratum iri.* Hæc sunt tria capita, quæ Regia Declaratio complectebatur, quæque classicum tot in Gallia turbis cecinere, alijs Regiam voluntatem aut spe, aut metu secutis, alijs mediam viam ingressis, vanisque protestationibus eam libertatem tuentibus, quam factò prodebant; alijs verò aperte obnoxias: pauci hi quidem, & majori pretio quàm numero, præsertim accessu Romani Pontificis, sed hoc ipsum veritatis indicium fuit, quæ paucis placet, cum amantes mendacio abundant. Et planè tanta, & tam invicta sunt argumenta, quæ Regaliam universim extendi non posse ostendunt; & omnium fere in Gallia Scriptorum votis firmata, ut post editum Episcopi Apamiensis de hoc argumento Tractatum, nemo ausus fuerit obniti, & quæ ille scripserat, refutare: nec ingenia deerant, nec præmia audentibus proposita; sed reverentiâ veritatis absterriti sunt; cur enim nuditatem suam Soli exponerent, ridendi si prodirent?

§ II. Jus

(a) Anno 1657. die 12. April. (b) Anno 1673. & 1675. die 2. April.